

**CENTRALIZARE VERSUS AUTONOMIE LOCALĂ
ÎN GESTIONAREA RESURSELOR DE DEZVOLTARE**

FLORINA POPA

**CENTRALIZARE VERSUS AUTONOMIE LOCALĂ
ÎN GESTIONAREA RESURSELOR DE DEZVOLTARE**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2018

Colecția ȘTIINȚE ECONOMICE

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POPA, FLORINA

Centralizare versus autonomie locală în gestionarea resurselor de dezvoltare / Florina Popa. - București : Editura Universitară, 2018

Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-0774-0

35

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062807740

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2018
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

<i>Scurtă prezentare a motivației alegerii temei de studiu.....</i>	9
I. Rolul și importanța resurselor de dezvoltare în economie	11
Scurtă prezentare capitolul I.....	11
1.1. Abordări teoretice privind creșterea și dezvoltarea.....	12
1.2. Resurse de dezvoltare. Elemente conceptuale, definiiri.....	14
1.3. Concluzii	30
II. Alocarea resurselor.....	32
Scurtă prezentare capitolul II	32
2.1. Economie naturală, economie de schimb	33
2.2. Alocarea resurselor în cadrul modelelor economiei de schimb	36
2.3. Concluzii	45
2.4. Studiu de caz	46
□ Analiza cheltuielilor administrației publice din țările Uniunii Europene în anul 2015.....	47
□ Dinamica evoluției cheltuielilor administrației publice	54
2.5. Concluzii	57
III. Aspecte privind centralizarea și descentralizarea.....	58
Scurtă prezentare capitolul III.....	58
3.1. Statul, actor în viața economică	59
3.2. Raporturile dintre autoritățile administrației centrale și autoritățile administrației locale. Forme de transfer al autorității	61
3.2.1. Centralizare	62
3.2.2. Descentralizare	63
3.3. Autonomia locală, concept, particularități	71
3.4. Particularități ale descentralizării	75
3.5. Concluzii	77
IV. Regiunea – locație importantă a utilizării resurselor de dezvoltare. ...	79
Scurtă prezentare capitolul IV	79
4.1. Regiunea, elemente caracteristice	80
4.2. Regionalism, regionalizare.....	81
4.3. Regionalizarea, element al descentralizării.....	84

4.4. Studiu de caz. Formele de regionalizare care se regăsesc în Europa prin prisma autonomiei regionale.....	86
4.5. Concluzii	91
V. Forme de structurare a activității la nivelul unei organizații.....	93
Scurtă prezentare capitolul V	93
5.1. Centralizarea	93
5.2. Descentralizarea	94
5.3. Concluzii	100
VI. Unele abordări privind utilizarea resurselor de dezvoltare	101
Scurtă prezentare capitolul VI.....	101
6.1. Aspecte privind Noul Management Public comparativ cu administrația publică tradițională.....	102
6.2. Concluzii	108
6.3. Rolul specializării inteligente ca strategie a utilizării resurselor de dezvoltare	110
6.4. Clustere, element al creșterii economice, avantaj competitiv	116
6.5. Concluzii	118
VII. Propuneri	120
BIBLIOGRAFIE	123

CUPRINS TABELE

Tabel 1	Elemente distinctive ale sistemelor economice de piață și, respectiv, de comandă.....	40
Tabel 2	Ponderele celor patru structuri de cheltuieli în cheltuielile administrației generale, la nivelul anului 2015, pe media celor 28 țări membre.....	53
Tabel 3	Evoluția, în dinamică (ani 2007-2015), a cheltuielilor publice, la nivelul mediu UE (28) pe total și în structură.....	54
Tabel 4	Particularități care disting sectorul public de sectorul privat....	61
Tabel 5	Trăsături caracteristice regimurilor administrative.....	64
Tabel 6	Avantaje și dezavantaje ale centralizării.....	66
Tabel 7	Avantaje și dezavantaje ale descentralizării	67
Tabel 8	Tipuri de riscuri ale descentralizării	69
Tabel 9	Modele de regionalizare prin prisma autonomiei regiunilor	87
Tabel 10	Modele de regionalizare prin prisma autonomiei regiunilor	88
Tabel 11	Modele de regionalizare prin prisma autonomiei regiunilor	88
Tabel 12	Modele de regionalizare prin prisma autonomiei regiunilor	89
Tabel 13	Modele de regionalizare prin prisma autonomiei regiunilor	89
Tabel 14	Modele de regionalizare prin prisma autonomiei regiunilor	90
Tabel 15	Elemente caracteristice structurilor organizației.....	95
Tabel 16	Elemente caracteristice structurilor organizației.....	97
Tabel 17	Unele distincții între centralizare și descentralizare	98
Tabel 18	Tabel comparativ între două forme de structurare a unei organizații	105
Tabel 19	Etape ale implementării specializării inteligente.....	114
Tabel 20	Avantaje și riscuri ale specializării inteligente	115

CUPRINS FIGURI

Figura 1	Schema clasificării resurselor de dezvoltare	18
Figura 2	Structura resurselor financiare ale societății.....	22
Figura 3	Structura sistemului bugetar și a resurselor financiare aferente	23
Figura 4	Funcțiile resurselor informaționale	26
Figura 5	Cadrul financiar multianual al Uniunii Europene 2014-2020	29
Figura 6	Relații fundamentale ale economiei	34
Figura 7	Circuitul bunurilor și serviciilor într-o economie de piață	38
Figura 8	Țări care au înregistrat cheltuieli ale administrației generale peste nivelul mediu UE (28), în anul 2015 (% din PIB)	47
Figura 9	Țări care au înregistrat cheltuieli ale administrației generale sub nivelul mediu UE (28), în anul 2015 (% în PIB).....	48
Figura 10	Țări care au înregistrat cheltuieli ale administrației centrale peste nivelul mediu UE, în anul 2015 (% în PIB).....	49
Figura 11	Țări care au înregistrat cheltuieli ale administrației centrale sub nivelul mediu UE(28), în anul 2015 (% în PIB).....	49
Figura 12	Țări care au înregistrat cheltuieli ale administrației de stat, peste nivelul mediu UE (28) în anul 2015 (% în PIB)	50
Figura 13	Țări care au înregistrat cheltuieli ale administrației locale, peste nivelul mediu UE (28) în anul 2015 (% în PIB).....	51
Figura 14	Țări care au înregistrat cheltuieli ale administrației locale sub nivelul mediu UE (28) în anul 2015 (% în PIB).....	51
Figura 15	Țări care au înregistrat cheltuieli cu securitatea socială peste nivelul mediu UE (28) în anul 2015 (% în PIB)	52
Figura 16	Țări care au înregistrat cheltuieli cu securitatea socială sub nivelul mediu al UE (28) în anul 2015 (% în PIB).....	53
Figura 17	Evoluția cheltuielilor administrației generale (media UE 28)	54
Figura 18	Evoluția cheltuielilor administrației de stat (media UE 28) ...	55
Figura 19	Evoluția cheltuielilor în admnistrația locală (media UE 28).....	55
Figura 20	Evoluția cheltuielilor privind securitatea socială (media UE 28).....	56
Figura 21	Evoluția cheltuielilor administrației centrale (media UE 28).	56
Figura 22	Dimensiunile regionalizării	83

Scurtă prezentare a motivației alegerii temei de studiu

Evoluția prezentă a societății umane, continuarea etapelor istorice parcurse, cu mișcări mai lente sau mai ritmice, este surprinsă de provocări privind orientarea către noi formule economice, sociale, în care cunoașterea umană este chemată să-și aducă aportul în construcția unei noi societăți, a unui nou sistem economic, mai eficient.

Epoca modernă se remarcă printr-o solicitare cât mai accentuată a resurselor, prin degradarea și rarefierea acestora, generată de creșterea și dezvoltarea economică, la nivel mondial, de sporirea populației. Predicțiile unor studii arată posibilitatea de creștere a populației, la nivel global, de la 6,9 mld. locuitori, în prezent, la 9 mld., peste câteva decenii, considerată ca una dintre cele mai mari provocări ale secolului XXI. Adăugând la cele de mai sus nevoia (în continuă creștere), de energie, a țărilor postindustrializate sau în curs de industrializare, în plus, dezechilibrele deja parcurse în ecosistem (schimbări climatice, degradarea solului, exploatare nerațională), se conturează impactul pe care creșterea nevoilor (nelimitate) îl are asupra resurselor (limitate) și, respectiv, asupra evoluției societății umane, ceea ce relevă importanța studierii acestui fenomen.

Problematica actuală privind raporturile dintre guvernarea centrală și cea locală, respectiv dintre instituțiile administrației publice și cele ale administrației locale, a factorilor de decizie în materie de politici de dezvoltare, a constituit un subiect de dezbatere, în care sunt angrenați actori din mediul politic, științifico-academic, universități, sfera societății civile.

Aceste dezbateri, prin soluțiile alese, trebuie să conducă spre aflarea modalităților, a posibilităților de identificare și utilizare cât mai eficientă a resurselor de dezvoltare, a capacității de a le face cât mai productive.

În acest context, alegerea acestui subiect pentru teza de doctorat "Centralizare versus autonomie locală în gestionarea resurselor de dezvoltare", a urmărit studierea și înțelegerea modului de alocare și utilizare a resurselor de dezvoltare, surprinderea unora din caracteristicile și elementele mai favorabile, sau mai slabe, în desfășurarea proceselor, astfel cum sunt dezvoltate în capitolele lucrării.

În esență, autorul menționează unele probleme, care pot fi considerate ca elemente de remarcă, în studiu:

- *sublinierea importanței fenomenului creșterii și dezvoltării economice, ca factor determinant pentru funcționarea și dinamica*

unei economii, elementul de susținere fiind existența și utilizarea resurselor de dezvoltare;

- a fost evidențiată varietatea tipurilor de resurse și prezentată sub forma clasificării acestora pe categorii de resurse și criterii, reprezentate într-o schemă detaliată;*
- în prezentarea alocării resurselor de dezvoltare a fost urmărit circuitul resurselor în procesul de obținere a bunurilor, gradat, corespunzător formelor de manifestare a activității umane și a evoluției societății. a fost evidențiată relația dintre modalitățile de luare a deciziei, centralizată – descentralizată și cele două modele teoretice ale economiei de schimb (dirijist, economie de piață);*
- întocmirea unui studiu de caz privind analiza cheltuielilor administrației publice în țările Uniunii Europene, în anul 2015 și evoluția, în dinamică, în perioada 2007-2015;*
- evidențierea formelor de transfer, gradual, al autorității de luare a deciziei, de la forma cea mai diluată a descentralizării, până la ultima treaptă a acesteia, autonomia locală și, corespunzător, alocarea resurselor pe fiecare etapă;*
- o paralelă între regimurile administrative bazate pe cele două principii de manifestare a autorității (centralizare-descentralizare), particularități, influență în utilizarea resurselor;*
- în cazul formelor de structurare a activității unei organizații au fost identificate și prezentate, comparativ, în cadrul celor două forme de structurare a autorității luării deciziei într-o organizație, avantajele și dezavantajele fiecăreia, distincțiile care se desprind între cele două forme, precum și consecințele privind modalitățile de exercitare, a fiecărei formule asupra rezultatelor activității firmei;*
- sublinierea importanței regiunii în utilizarea resurselor;*
- prezentarea unui studiu de caz referitor la modelele de regionalizare practicate în UE, prin prisma autonomiei regiunilor;*
- o comparație între formele administrației publice tradiționale și noul management public, cu sublinierea raportului dintre responsabilitate și eficiență, care marchează distincția între cele două modele;*
- evidențierea altor mecanisme care conduc la creșterea competitivității, orientate către o creștere economică durabilă a statelor/regiunilor, printr-o utilizare eficientă a resurselor: specializarea inteligentă ca strategie de utilizare a resurselor, clusterelor, element al creșterii economice.*

I. ROLUL ȘI IMPORTANȚA RESURSELOR DE DEZVOLTARE ÎN ECONOMIE

Scurtă prezentare capitolul I

Primul capitol al lucrării "Rolul și importanța resurselor de dezvoltare în economie", este structurat pe probleme referitoare la creșterea și dezvoltarea economică, precum și a resurselor de dezvoltare, elemente de susținere a activității economice.

Prezentarea fenomenului creșterii și dezvoltării economice evidențiază rolul determinant pentru funcționarea și dinamica unei economii.

Textul face distincție între conceptul de creștere economică, expresie a aspectului cantitativ al modificărilor din economie și cel de dezvoltare economică, prin care sunt puse în evidență modificări, atât cantitative cât și calitative ale structurilor economiei. Este subliniat rolul resurselor de dezvoltare, ca element determinant al existenței și desfășurării activității umane.

Prezentarea resurselor de dezvoltare se referă la elementele de concept și definiție a acestora și la aria de cuprindere. Varietatea prezentării categoriilor de resurse a fost organizată prin clasificarea acestora pe grupe, criteriile de resurse și proprietăți, într-o schemă cu detalierea lor.

A fost menționat, pe scurt, conținutul și rolul fiecărei categorii.

Subiect de actualitate, abordat de teoreticieni, dezvoltarea economică a apărut în urma confruntării societății cu probleme de dificultate, raportate la realitatea economică, cum ar fi: distribuția veniturilor, sărăcia, raportul de forțe pe plan mondial, problemele cu care se confruntă țările subdezvoltate și cele în curs de dezvoltare etc.. În procesul dezvoltării, determinante sunt existența resurselor și utilizarea eficientă a acestora, alături de care un rol important îl deține nivelul cunoștințelor, modul de utilizare a lor. Teoria dezvoltării economice studiază posibilitățile **de alocare eficientă a resurselor**, precum și a modului în care acestea participă la creșterea

economică sustenabilă. În același timp, aceasta caută răspuns la o serie de întrebări legate de: contribuția diferitelor teorii și concepte la o mai bună înțelegere a procesului dezvoltării resurselor de creștere economică la nivel național și internațional, influența factorilor interni și externi asupra dezvoltării/subdezvoltării, experiența progresului economic al țărilor dezvoltate, raportul dintre creșterea demografică și progresul economic în țările în curs de dezvoltare, dezvoltarea și ecologia, impactul economic al sprijinului acordat țărilor în curs de dezvoltare, de către țările bogate etc. .

1.1. Abordări teoretice privind creșterea și dezvoltarea

Necesitatea efectuării cercetărilor macroeconomice și conturarea conceptului de creștere economică, s-a impus în prima jumătate a secolului trecut, pe fondul provocărilor economice și sociale și a distorsiunilor generate de criza economică de la începutul secolului trecut, care au afectat economiile naționale.

Teoria creșterii economice, obiect al preocupărilor economiștilor clasici și contemporani, a devenit o parte componentă a științei economice, atât pentru economiile dezvoltate, cât și pentru cele în curs de dezvoltare.

”Prin conținutul său, creșterea economică înseamnă o evoluție pozitivă, ascendentă, a economiei naționale, dar care nu exclude oscilații conjuncturale, chiar și regresive economice temporare. Aprecierea că o economie națională înregistrează o creștere economică se bazează pe existența tendințelor creșterii pozitive reale”¹.

Rezultatele creșterii economice se măsoară pe baza unor indicatori relevanți pentru dinamica economiei. Creșterea reflectă aspectul cantitativ al modificărilor economiei, ceea ce o distinge de conceptul de dezvoltare economică.

Percepută, inițial, în raport cu preocupările pentru creștere economică, aria conceptuală a dezvoltării a fost lărgită prin considerarea elementelor privind problemele economice în relație cu cele sociale, performanțele economice constituind premise ale standardelor sociale (creșterea nivelului de trai, un grad ridicat de îngrijire a sănătății, îmbunătățirea sistemului educațional, elaborarea unor programe eficiente de combaterea sărăciei, asigurarea unor servicii de asistență socială corespunzătoare). (Jula D., Jula N., Ailenei D., Gârbovean A., 1999). În acest fel, dezvoltarea a devenit

¹ ASE Catedra de Economie Politică colectiv de coordonare: Niță Dobrotă, Dumitru Ciucur, Mircea Coșea, Constantin Enache, Ilie Gavrilă, Paul Tănase Ghiță, Constantin Gogoneață, Constantin Popescu (1995). „Economia politică”, Editura Economică, 1995, pag.325;

„procesul prin care o societate reușește să-și satisfacă nevoile fundamentale”².

Teoria economică a dezvoltării încearcă să răspundă unei serii de cerințe (economice, politice, sociale și culturale) impuse de realizarea unor transformări instituționale și structurale, care vizează progresul economic la nivelul întregii societăți, îmbinând o serie de concepte și teorii relevante, tradiționale, cu modele multidisciplinare derivate din experiențele unor țări în procesul de dezvoltare, implicit și dificultățile întâmpinate de țările în curs de dezvoltare.

Dezvoltarea economică preia, astfel, noi dimensiuni, fiind considerată ca un proces care implică modificări *calitative* în structura unei economii, prin creșterea aportului în realizarea PIB, a sectoarelor de înaltă productivitate, utilizatoare de resurse performante, crearea unui sistem economic eficient, având o bună corelare a problemelor economice cu cele sociale, stimularea activităților economice, în plan teritorial, corespunzător particularităților și resurselor locale existente, capabile să conducă la eliminarea disparităților regionale.

Principalele obiective³ urmărite prin politicile de dezvoltare economică, se referă la:

- sporirea producerii și distribuirii bunurilor de bază necesare existenței umane;
- îmbunătățirea nivelului de trai, pe seama creșterii veniturilor, a ocupării, promovării valorilor culturale;
- creșterea oportunităților economice și sociale în plan național/individual.

Obiectivele dezvoltării economice sunt urmărite la nivelul fiecărei țări în parte, cu efecte pe plan mondial, ca urmare a interdependențelor determinate de unii factori perturbatori, existenți atât la nivelul țărilor slab dezvoltate, cât și al celor dezvoltate, în special, decalajele tehnologice care determină blocaje la nivelul schimburilor internaționale, lipsa resurselor pentru țările slab dezvoltate, nivelul ridicat al șomajului etc..

Economiștii au făcut distincție între creșterea economică și dezvoltare.

Elementele determinante ale creșterii macroeconomice și dezvoltării se constituie pe baza existenței resurselor de care dispune societatea pentru desfășurarea activităților economice și sociale. (Jula D., Jula N., Ailenei D., Gârbovean A., 1999).

² Grellet G. (1994), „Les politiques économiques des Pays du Sud”, Ed. Presses Universitaires de France, I.E.D.E.S. Collection Tiers Monde, Paris France, 1994, pag. 33;

³ Dorin Jula, Nicoleta Jula, Dorel Ailenei, Ananie Gârbovean (1999), „Economia dezvoltării”, Editura Viitorul Românesc, București, 1999;

Prin procesul dezvoltării economice sunt evidențiate modificările cantitative și calitative din structurile economiei, sub aspect economic, social, științific și tehnic.

Din această perspectivă, creșterea economică este o parte componentă a dezvoltării economice. Creșterea economică se poate suprapune dezvoltării economice, numai în măsura în care poate să conducă la concluzii privind modificări calitative din structura economiei.

Dezvoltarea devine un proces în evoluție, în care nevoile umane sunt satisfăcute gradual. Procesul trebuie să ia în considerare prioritatea satisfacerii nevoilor de bază ale comunității, și, de asemenea, descentralizarea organizării vieții economice, astfel încât utilizarea resurselor de dezvoltare să fie decisă cu participarea actorilor locali.

Pentru ca dezvoltarea să aibă un caracter durabil, se impune o supraveghere atentă a modului de utilizare a resurselor, precum și considerarea activităților în plan teritorial, în funcție de dotarea și raritatea acestora.

1.2. Resurse de dezvoltare. Elemente conceptuale, definiții

O considerație generală asupra resurselor, le desemnează ca fiind surse ale bogăției unei națiuni, mijloace disponibile pentru valorificarea sau rezolvarea unor probleme, în diferite împrejurări, elemente ale activității umane în scopul satisfacerii nevoilor, creșterii bunăstării, modalități de acțiune pentru depășirea situațiilor de dificultate. Din multiplele definiții și semnificații ale acestora, amintim:

- Random House Dictionary le consideră⁴:
 - sursă naturală de bogăție sau venituri;
 - elemente care pot conduce la creșterea calității vieții umane;
 - o ofertă de informație sau expertiză;
 - mijloacele, la care se poate recurge pentru depășirea unor dificultăți sau rezolvarea unor situații.
- OXFORD Dictionaries reține pentru resurse⁵:
 - stocuri de materiale, bani, alte bunuri care pot fi obținute de persoane sau de către organizații în scopul funcționării;
 - sursă de sprijin sau de informații;
 - acțiuni sau strategii ce pot fi adoptate în diferite circumstanțe;
 - abilitatea de a găsi soluții inteligente pentru depășirea dificultăților.

⁴ The Random House Dictionary American dictionary, <http://www.britannica.com/topic/The-Random-House-Dictionary>;

⁵ Oxford Dictionaries, <http://www.oxforddictionaries.com/>;

- În *Petite Larousse en couleurs* 1980, resursele sunt:
 - mijloc de existență pentru o persoană;
 - element al bogăției și puterii unei națiuni;
 - mijloc de redresare a unui avion aflat în picaj.
- Potrivit *Wikipedia*, “o resursă este o sursă sau o ofertă din care se obține un uzufruct (beneficiu, avantaj)”⁶. Beneficiul obținut din utilizarea resursei poate consta în ieșirea dintr-un impas sau în obținerea și consolidarea unei bunăstări avansate, precum buna funcționare a unui sistem.
- Dicționarul *Dexonline* definește resursele ca fiind: “o rezervă sau sursă de mijloace susceptibile de a fi valorificate într-o împrejurare dată”⁷.
- „Toate elementele pe care oamenii le folosesc în activitatea lor pentru satisfacerea nevoilor, reprezintă resursele de bază pe baza cărora își asigură consumul”⁸.

Activitatea umană este condiționată de existența resurselor de dezvoltare, corespunzătoare cantitativ și calitativ, satisfacerii intereselor oamenilor, acțiunile acestora fiind orientate continuu, în direcția cunoașterii și atragerii resurselor în circuitul economic.

Acțiunile, comportamentele și deciziile societății umane prin care se manifestă activitatea economică, sunt orientate către atragerea resurselor economice, în scopul producției și distribuției bunurilor, potrivit nevoilor de consum, intereselor economice. Relațiile dintre societatea umană și natură se realizează prin intermediul activității practice a omului. Astfel, ”activitatea economică este o formă specifică a acțiunii practice prin care se urmărește producerea de bunuri necesare satisfacerii nevoilor de consum ale omului”⁹.

Deși pe parcursul dezvoltării societății umane, cu deosebire în epoca modernă, caracterizată printr-o explozie demografică, s-a realizat o continuă creștere și diversificare a resurselor, considerate din perspectiva raportului resurse-nevoi umane, acestea au rămas limitate, deoarece progresul a fost însoțit de sporirea și multiplicarea nevoilor sau altfel spus, acest raport rămâne tensionat.

S-a conturat astfel, conceptul de raritate a resurselor, exprimat prin insuficiența resurselor în raport cu nevoile sau, ca o stare de tensiune între

⁶ Resource, Wikipedia, <https://en.wikipedia.org/wiki/Resource>;

⁷ Dexonline, <http://dexonline.ro>;

⁸ Sima Simona, „Nevoi și resurse”, www.simona.simaster.ino/wp-content/uploads/2014/02.pdf;

⁹ Bulborea Ion (coordinator) (2007), „Microeconomie și Macroeconomie”, Partea I Microeconomie, Universitatea Romano-Americană, Editura Pro Universitaria, București, 2007;

resursele (limitate) și nevoile (nelimitate) la a căror satisfacere trebuie să-și aducă aportul.

Acest proces al rarității (resurselor și bunurilor) a cărui prezență se manifestă constant, de-a lungul întregii existențe umane, având caracter de continuitate, constituie o caracteristică generală a economiei, una din paradigmele centrale ale științei economice, definită prin legea rarității resurselor care constă în aceea că ”volumul, structurile și calitatea resurselor economice și bunurilor se modifică mai încet decât volumul, structura și intensitatea nevoilor umane. Altfel spus, resursele și bunurile sunt, relativ, limitate în comparație cu nevoile”¹⁰.

Ecartul dintre resurse și nevoi a solicitat specialiștilor găsirea unor noi reguli de exploatare a acestora, vizând economisirea și folosirea eficientă printr-o alegere rațională, care să conducă la o cât mai bună satisfacere a nevoilor, ceea ce reprezintă, în fapt, un principiu de bază al organizării unei activități economice.

Soluționarea fenomenului rarității implică sporirea eficienței economice, pe seama creșterii cantității și calității bunurilor economice, sau printr-o mai rațională distribuire a bunurilor, care să conducă la o mai bună satisfacere a nevoilor.

O deosebită importanță în utilizarea resurselor de dezvoltare o prezintă însă, alocarea și gestionarea acestora, atât în plan microeconomic, la nivelul firmelor, cât și în domeniul macroeconomic, prin implicarea guvernelor centrale (la nivel european, național). De asemenea, o bună colaborare între guvernele locale și administrația centrală, poate contribui la armonizarea repartiției resurselor pe întregul teritoriu.

Resursele indispensabile vieții, existente în mediul natural, pot avea caracteristica de resurse de dezvoltare (potrivit economiei clasice) atunci când, prin exploatarea și transformarea lor în bunuri necesare omului, obțin valoare de piață. De exemplu, oxigenul din atmosferă, prin îmbutelierea și utilizarea lui în industrie și sănătate sau apa, resursă naturală, prin stocarea și distribuirea ei în multiplele destinații menajere, industriale etc., se constituie în resurse economice.

Conceptul de resursă se regăsește, specific, într-o gamă largă și diversificată de domenii. Din perspectivă economică, specialiștii arată că „societatea dispune de resurse economice limitate sau rare, ceea ce înseamnă totalitatea resurselor naturale, umane și manufacturate, care intră în producția de bunuri și servicii. Aceasta include întregul set de clădiri, construcții, fabrici, ferme, echipamente, instrumente și utilaje folosite în

¹⁰ Niță Dobrotă (1997) „Economie politică”, Editura Economică, 1997, București, p.21;

producția de bunuri manufacturate și produse agricole; infrastructurile de transport și comunicații; tipurile de forță de muncă; terenuri și resurse minerale”¹¹.

Și alți autori fac referire la acest concept, definind resursele ca fiind: ”totalitatea elementelor, premizelor – directe și indirecte – ale acțiunii sociale și practice, care sunt utilizabile, pot fi atrase și sunt, efectiv, utilizate în prelucrarea și obținerea de bunuri”¹² sau ”totalitatea elementelor materiale și umane reale, precum și a celor monetare, financiare și informaționale ce pot fi atrase și folosite în producția de bunuri economice necesare satisfacerii nevoilor umane”¹³.

O serie de aspecte caracteristice întregesc conceptul de resurse din care pot fi menționate:

- limitarea *fizică* – caracterul epuizabil, este cazul resurselor minerale ale solului, a căror utilizare practică este limitată de faptul că numai unele conțin substanța utilă necesară unui proces de producție;
- limitele *tehnico-economice*, respectiv dependența de progresul tehnic, a posibilităților de identificare a resurselor folosite;
- *implicațiile* asupra echilibrului ecologic cum sunt cazurile de poluare a atmosferei sau a apei;
- *repartizarea* neuniformă a resurselor la nivel global ca și în plan național, situație care conduce la adâncirea interdependențelor economice, la necesitatea și utilitatea realizării schimburilor economice la toate nivelurile mai ales, în contextul procesului de integrare și globalizare.

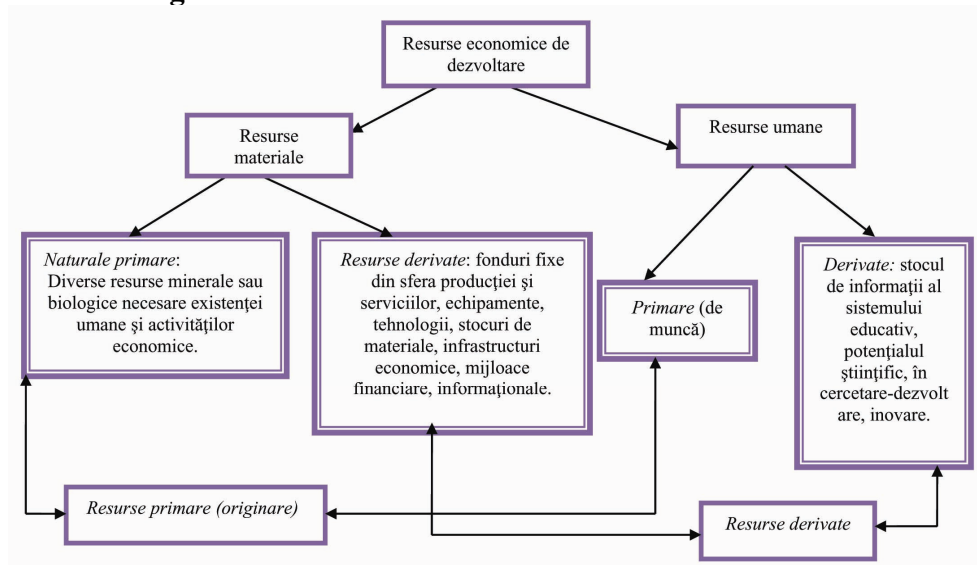
În aria de cuprindere a resurselor economice (de dezvoltare) se identifică următoarele categorii (Figura 1):

¹¹ Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean M. Flynn (2009), „Economics – Principles, Problems and Policies”, 11th ed. McGraw-Hill Irwin, Eighteenth Edition, The McGraw-Hill Companies, Inc., New York, 2009, http://www.califaxprinters.com/mba_books/EB%20McConnell%20Econ.18e.pdf, pag. 10;

¹² Niță Dobrotă (1997). „Economie politică”. Editura Economică, 1997, București, p.21;

¹³ Bulborea Ion. (coordonator) (2007), Microeconomie și Macroeconomie, Partea I Microeconomie, Universitatea Romano-Americană, Editura Pro Universitaria, București, 2007;

Figura 1 Schema clasificării resurselor de dezvoltare

Sursa: prelucrare autor din sursele bibliografice din notele de subsol ale capitolului

Potrivit schemei de mai sus, o formă de clasificare a resurselor de dezvoltare (economice) cunoaște două grupe: *materiale și umane*, fiecare din acestea având alte două subdiviziuni: în cele materiale se regăsesc resursele *naturale primare* și *resursele derivate*, iar în cele umane, sunt cuprinse resursele de muncă *primare* și *resursele derivate* ale acestora.

De asemenea, delimitarea se poate exprima și prin *resurse primare (originare)*, formate din resursele naturale și cele umane (munca) și, *resursele derivate* ale celor materiale și respectiv, umane.

O scurtă prezentare a principalelor categorii de resurse de dezvoltare relevă următoarele:

Resurse naturale

Conceptul de resurse naturale include toate elementele naturale necesare existenței omului și dezvoltării economice, conservarea lor pentru generațiile viitoare nefiind posibilă prin stagnarea progresului tehnic, ci prin orientarea lui spre găsirea unor modalități privind o gestionare cât mai bună a resurselor, în special, utilizarea lor eficientă.

Mediul natural constituie suportul și cadrul existenței umane, izvor al resurselor economice și al progresului societății. Resursele naturale se află la baza unei mari părți a activității economice, deținând un rol esențial în numeroase ramuri ale economiei, aportul lor în comerțul mondial fiind în creștere. Se regăsesc concentrate în diverse părți ale lumii, ceea ce creează posibilitatea unor schimburi avantajoase între țări.

Raportul asupra comerțului mondial din 2010 întocmit de Organizația Mondială a Comerțului definește resursele naturale ”stocuri de materiale prezente în mediul natural care sunt, în același timp, rare și economic utile, pentru producție sau consum, fie în stare brută, fie după un minim de transformare”¹⁴ (ex: materii prime minerale, materii organice fosile, surse de energie).

Apartin acestei categorii, diversele resurse minerale sau biologice necesare existenței umane și activităților economice desfășurate. După capacitatea de regenerare se identifică două grupe distincte:

- resurse neregenerabile provenind din zăcăminte formate în perioadele geologice ale Terrei, constituind stocuri epuizabile, datorită ciclului încet de formare: materii prime minerale și combustibili, respectiv, cărbune, petrol, minereuri.
- resurse regenerabile care, teoretic, nu se epuizează ca urmare a exploatării, având capacitatea de a se reîntregi continuu. Se grupează în: resurse *perpetue*, ca de exemplu: lumina soarelui, vântul, aerul sau apa, terenuri cultivabile, resurse *biologice* constituite din comunități vii exploatare de om;
 - păduri, pășuni, pescării, specii vegetale.

Supraconsumul resurselor poate conduce la epuizarea, în timp mai mult sau mai puțin îndelungat, ca în cazul terenurilor agricole, peștilor sau diferitelor animale, pădurilor, terenurilor cultivate, numite *resurse regenerabile* – obiect al consumului uman în exces. Cerința imperativă este utilizarea sustenabilă a unor astfel de resurse în scopul protejării condițiilor de viață pentru generațiile viitoare.

Resursele naturale sunt apreciate ca atare, valoroase, în măsura în care rămân în formă naturală, nemodificată, singurele activități primare care se efectuează asupra lor, fiind activitățile recreative, extragerea și purificarea.

Semnificația conceptului are caracter complex, sunt incluse în această categorie, elementele naturale indispensabile existenței umane și dezvoltării economiei; conservarea lor implică orientarea progresului către o utilizare durabilă, exprimată atât printr-o utilizare rațională, cât și printr-o îmbunătățire a activității de gestionare a acestora.

O pondere ridicată a resurselor naturale este concentrată într-un număr restrâns de țări, în timp ce în alte state, rezervele sunt limitate, exemplul cel mai reprezentativ constituindu-l rezervele de petrol (cca. 99% din rezervele mondiale se regăsesc în 40 de țări), sau de apă. Dependența producției de

¹⁴ Organisation Mondiale du Commerce, Rapport sur le commerce mondial 2010, ”Le commerce des ressources naturelles”, https://www.wto.org/french/res_f/booksp_f/anrep_f/world_trade_report10_f.pdf;

astfel de resurse, inegal repartizate, conduce la tensionarea relațiilor între națiuni.

Indiferent de modul de clasificare, resursele naturale se înscriu într-o categorie generală - resursă, denumită *capital natural*, corespunzătoare factorului de producție „pământ”, din economia clasică¹⁵.

Resurse umane

Obținerea bunurilor necesare satisfacerii nevoilor umane depinde atât de resursele economice disponibile, cât și de priceperea, calificarea, îndemânarea și chibzuința oamenilor care produc aceste bunuri, în fapt, de resursele umane.

Termenul ”poate fi definit prin calificări, energii, talente, capacități și cunoaștere, folosite pentru producția de bunuri sau executarea serviciilor”¹⁶.

Resursele umane determină volumul, calitatea și diversitatea activității umane, în acțiunea pe care acestea o exercită asupra resurselor naturale. Factorul demografic implică număr, structură și calitatea forței de muncă.

Această categorie de resurse constituie rezerva de muncă de care dispune societatea, fiind elementul creator, activ, al economiei, pe ramuri de activitate până la nivel de organizație, determinând eficacitatea utilizării celorlalte categorii de resurse (naturale, financiare, informaționale etc.).

Potențialul uman semnifică o componentă de bază a avuției naționale, depozitară a capacității de inovare, sursă a competitivității în contextul erei globalizării.

Resursele umane se disting atât ca *resurse primare* (resurse de muncă), precum și *resurse derivate* – exprimând latura calitativă a resurselor umane (stocul de informații al sistemului educativ, potențialul științific și tehnologic în domeniul cercetării-dezvoltării, inovării, nivelul de cultură și civilizație).

Gestionarea resurselor umane se referă la ansamblul metodelor utilizate în scopul administrării și dezvoltării resurselor umane care participă la activitatea organizației.

La nivelul organizației, resursele umane constituie capitalul uman al acesteia (ansamblul colaboratorilor aparținând organizației, legați prin raporturi de dependență), a cărui gestiune trebuie făcută în toată complexitatea pe care o implică instrumentele sale:

¹⁵<http://fr.wikipedia.fr.org/wiki/ressourcesnaturelles>;

https://fr.wikipedia.org/wiki/Gestion_des_ressources_naturelles;

¹⁶Paul A. Samuelson, William D. Nordhaus, Samuelson Nordhaus (2006), “Economics”, Paperback, 776 Pages, Published by Tata Mcgraw Hill, 2006;